

Online Adres <http://www.hemarge.org.tr/>
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği-HEMAR-G yayın
organıdır

ISSN:1307- 9557 (Basılı), ISSN: 1307- 9549 (Online)
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2019; 21(3): 47-57

Hemşirelikte
Araştırma
Geliştirme Dergisi

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler

Senior Nursing Students' Emotional Intelligence Levels and Affecting Factors

Selen ÖZAKAR AKÇA^{a1}, Aydan AKKURT YALÇINTÜRK^b,
Yeliz YELEN AKPINAR^c

^a Doç. Dr. Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, ÇORUM

^b Uzm. Hemş. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İSTANBUL

^c Uzm. Hemş. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İSTANBUL

Özgün Araştırma

Öz

Amaç: Duygusal zekâ, kişinin öncelikle kendi duygularını anlamasını ve yönetebilmesini sağlamakla birlikte başkalarının duygularını anlayabilme, empati kurabilme ve özgüven duygusunun geliştirilmesine olanak veren zekâ bileşenidir. Duygusal zekâ, iletişim ve problem çözmenin ön plana çıktığı hemşirelik uygulamaları için temel öneme sahiptir. Bu çalışmada amaç, Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerini ve duygusal zekâ düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak planlanan araştırmanın evrenini 2018-2019 öğretim yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıfında öğrenim gören 149 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir ancak araştırma kapsamına araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan 140 öğrenci alınmıştır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve "Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS (Version 22.0, SPSS Inc., Chicago, IL, USA) paket programı ile yapılmış, ikili karşılaştırma için student t testi, ikiden fazla grubun karşılaştırmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin "Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği"ne göre toplam puan ortalaması 133,27±16,33, ölçeğin duygularının farkında olma alt boyut puan ortalaması 27,36±3,90, duygularını kontrol etme alt boyut puan ortalaması 26,18±3,71, kendini motive etme alt boyut puan ortalaması 26,73±4,22, empati alt boyut puan ortalaması 26,70±3,68 ve sosyal beceriler alt boyut puan ortalaması 26,31±3,59'dur.

¹E-mail adres: selenozakar@hotmail.com

* Bu çalışma 19-20 Ağustos 2019 tarihleri arasında tarihleri arasında Zürih/İsviçre'de gerçekleştirilecek olan 30. International Conference on Pediatric Nursing & Healthcare özel bildiri olarak sunulmak üzere kabul edilmiştir.

Geliş Tarihi: 6 Şubat 2020/ Kabul Tarihi: 11 Aralık 2020

Öğrencilerin duygusal zekâ puan ortalamaları ile kitap okuma ve duygusal zekâsını geliştirebileceğini düşünme durumu gibi bağımsız değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma bulgularına göre öğrencilerin Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği puan ortalamalarının normal düzeyde olduğu ve duygusal zekâlarının geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır. Öğrencilerin duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma ve duygusal zekânın geliştirilebileceğini düşünme durumlarının duygusal zekâ değerlendirme ölçeği puan ortalamalarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Hemşirelik eğitimi müfredat programlarında duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik derslerin ve eğitim stratejilerinin yer alması önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Duygusal zekâ, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri.

Abstract

Objective: Emotional intelligence is a component of intelligence, which primarily enables a person to understand and manage her own emotions as well as helping understand the feelings of others, develop empathy and self-confidence. Emotional intelligence is essential for nursing practices where communication and problem solving are prominent. The aim of this study is to determine the emotional intelligence levels and the factors affecting them among senior nursing students in Faculty of Health Sciences.

Method: The participant of this descriptive research was composed of 149 senior-year nursing students in the Faculty of Health Sciences in the 2018-2019 academic year. The study aimed to cover the entire universe; however, only 140 students accepting to participate in the research and fulfilling the inclusion criteria were reached. The data were collected via a personal information form and "Emotional Intelligence Assessment Scale". Statistical analyzes were performed with SPSS (Version 22.0, SPSS Inc., Chicago, IL, USA), student t test was used for binary comparison, and one-way variance analysis being used to compare more than two groups.

Results: According to the "Emotional Intelligence Assessment Scale" the total score average of the students participating in the study was 133.27 ± 16.33 . Mean score of emotional self-awareness subscale was 27.36 ± 3.90 , mean score of emotional self-management subscale 26.18 ± 3.71 , mean score of self-motivation subscale 26.73 ± 4.22 , mean score of empathy subscale 26.70 ± 3.68 and mean score of social skills subscale 26.31 ± 3.59 . It was also determined that there was a statistically significant difference ($p < 0.05$) between the students' average scores of emotional intelligence assessment scale and independent variables such as reading and intellectualizing that they could improve their emotional intelligence.

Conclusion: According to the findings of the research, it was determined that the students' Emotional Intelligence Assessment Scale mean scores were normal and their emotional intelligence should be improved. It was determined that students' reading about emotional intelligence and thinking that emotional intelligence could be improved had a positive effect on emotional Intelligence Assessment Scale mean scores. It is imperative that courses and educational strategies be included in the nursing Curriculum to develop and promote emotional intelligence.

Keywords: Emotional intelligence, nursing education, nursing.

Giriş

Duygusal zekâ kavramı sosyal zekâ kavramı ile birlikte ilk olarak 1920'lerde Thorndike'nin (1904) "zekâ ve onun kullanımı" başlıklı makalesinde ortaya çıkmıştır.¹Daha sonra Goleman duygusal zekâyı "Kişinin öncelikle kendi duygularını anlamasını ve yönetebilmesini sağlayan, bunun yanında başkalarının duygularını anlayabilme, empati kurabilme ve özgüven duygusunu geliştirmesine olanak veren bir zekâ bileşenidir" şeklinde tanımlayarak, duygusal zekânın bilişsel zekâdan daha önemli olduğunu vurgulamıştır.²

Duygusal zekâ, insan sağlığı ile ilgili alanlarda çalışanların başarılı ve etkin hizmet sunmalarında önemli rol oynamakta, duyguları tanıma ve değerlendirmenin yanında duygulara ilişkin bilgi edinilerek, bunun işe yansıtılmasını ve ona uygun tepkiler verilmesini sağlamaktadır.^{3,4}Hemşirelik mesleği gibi, insan sağlığının ve dolayısıyla duyguların ön plana çıktığı mesleklerde, mesleğin

gelişmesinde ve ilerlemesinde sadece teknik deneyimin değil aynı zamanda psikoloji odaklı bakımın ve kendi duyguları ile ilgili bilgi sahibi olmanın da önemi vurgulanmaktadır. Hemşirelerin kendi duygu ve düşüncelerini tanıyabilmesi, başkalarının duygularını anlaması, onları kontrol etmesi ve yönetebilmesi yani yüksek bir duygusal zekâyâ sahip olması gerekir.^{3,5}Yine hemşirenin temel sorumluluğu olan bakım işlevlerini, sağlıklı/hasta bireylerle kurduğu ilişki yoluyla yerine getirdiği ve bu profesyonel ilişkinin bakımın odak noktasını oluşturduğu düşünülürken duygusal zekâ becerilerini kullanabilmenin önemi gündeme gelmektedir.⁴ Quoidbach ve Hansenne⁶ tarafından yapılan hemşirelerin ekip performansı ve bağlılıkları üzerine duygusal zekâ becerilerinin etkisini inceledikleri çalışmada, hemşirelerin duygusal zekâ becerileri arttığı zaman, sağlık ekibinin etkinliğinin, hasta bakım kalitesinin ve çalışanların işe bağlılığının da arttığı belirtilmektedir.

Yüksek duygusal zekâyâ sahip hemşirelerin yetiştirilmesinde hemşirelik eğitimi büyük önem taşımaktadır. Duygusal zekâ, bilişsel zekâdan farklı olarak öğrenilen, geliştirilebilen bir zekâ türüdür. Bu açıdan bakıldığında hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin henüz mesleğe atılmadan, eğitimleri sürerken duygusal zekâlarının gelişmiş olması gerekmektedir.^{7,8}Bu nedenle duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik planlanan eğitim programlarının öğrencilerin başat stratejilerini geliştirmede etkili olduğu belirtilmektedir.⁹ Hemşirelik müfredatında duygusal zekânın bulunması, öğrencilerin duygusal başat kaynaklarını geliştireceği, böylece daha profesyonel bir meslek hayatlarının olacağı vurgulanmaktadır.¹⁰Bunun içinde öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin ve bu konudaki gereksinimlerinin belirlenmesi, hemşirelik eğitim programlarının duygusal zekâyı geliştirecek şekilde düzenlenmesi önemlidir.^{7,8}Öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerini etkileyen faktörleri inceleyen gerek ulusal gerekse uluslararası yapılan çalışmalarda,^{7,11-19}hemşirelik öğrencilerinin çoğunlukla normal düzeyde duygusal zekâyâ sahip oldukları saptanmıştır. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâlarının farklı düzeylerde olduğu göz önüne alınarak, öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini etkileyebilecek; yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi vb özellikler açısından değerlendirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.^{17,20} Bu doğrultuda hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik farkındalıklarının daha yüksek olduğu düşünülürken mezun olmak üzere olan öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin ortaya konulması ve duygusal zekâlarının hangi faktörlerden etkilendiğinin belirlenmesi, duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik eğitim programlarının oluşturulması açısından önemlidir.

Bu araştırma, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin ve duygusal zekâ düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Soruları

- 1) Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri nasıldır?
- 2) Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?

Yöntem:

Araştırmanın Türü

Araştırma, tanımlayıcı desende bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu çalışma İç Anadolu Bölgesinde bir ildeki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu fakülte, 1997 yılında Sağlık Yüksekokulu hemşirelik bölümü olarak kurulmuş, 2018 yılından itibaren de Sağlık Bilimleri Fakültesi olarak hemşirelik, sağlık yönetimi ve çocuk gelişimi bölümleriyle eğitim-öğretimine devam etmektedir. Çalışma 22 Eylül-15 Aralık 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir Üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıfında öğrenimlerini sürdüren öğrenciler oluşturmuştur (N=149). Çalışmada evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir, bu nedenle örnek hesabı yapılmamıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan (2 öğrenci), devamsız olan (2 öğrenci) ve anketin ön uygulamasında bulunan (5 öğrenci) 9 öğrenci çalışma kapsamına alınmamış olup 140 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırmada evrenin %93,9'una ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri; 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde öğrenim görmesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencisi olması, araştırmaya katılmayı kabul etmesi, iletişimi engelleyecek bir sorunu olmaması, çalışmaya katılmaya istekli ve gönüllü olmasıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu ve "Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDÖ)" kullanılmıştır. *Kişisel Bilgi Formu*; uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış 16 sorudan oluşmuştur. Bu formda; öğrencilerin yaş, cinsiyet, çocukluğunun geçtiği yer, anne-baba eğitim düzeyi, duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma, eğitimlere katılma durumu ve duygusal zekânın geliştirilebileceğini düşünme gibi sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. *Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDO)*; duygusal zekâ düzeyini değerlendirmek amacı ile 1999 yılında Nick Hall tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk toplumuna uyarlanması Ergin (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin bütünü için 0,84 olarak bulunmuş olup, bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısının 0,95 olduğu görülmüştür. Toplam 30 maddeden oluşan ölçek, "Duyguların Farkında Olma" (madde 1, 2, 4, 8, 19, 25), "Duygularını Yönetme" (madde 3, 7, 8, 10, 18, 30), "Kendini Motive Etme" (madde 5, 6, 13, 14, 16, 22), "Empati" (madde 9, 11, 20, 21, 23, 28) ve "Sosyal Beceriler" (madde 12, 15, 24, 26, 27, 29) olmak üzere beş alt boyut içermektedir. Likert tipinde hazırlanan ölçekte madde puanlaması "tamamen katılmıyorum" (1 puan), "kısmen katılmıyorum" (2 puan), "çok az katılmıyorum" (3 puan), "çok az katılıyorum" (4 puan), "kısmen katılıyorum" (5 puan), "tamamen katılıyorum" (6 puan) şeklinde yapılmakta, değerlendirmede tersine çevrilen ifade bulunmamaktadır. Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği toplamından alınan 155 ve üzeri puan yüksek (oldukça güçlü), 130-154 arası puan normal (biraz geliştirilmeye ihtiyaç var), 129 ve altı puan ise düşük (kesinlikle geliştirilmeye ihtiyaç var) duygusal zekâ düzeyi olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan puanların artması bireyin duygusal zekâ düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.^{21,22}

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıfında öğrenimine devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından çalışma hakkında açıklamalar yapıp öğrencilerden yazılı aydınlatılmış onamları alınmıştır. Mart 2019 tarihinde öğrencilere veri toplama formları dağıtılmış ve öğrencilerden veri toplama formlarını sınıf ortamında 10-15 dakikada doldurmaları istenmiştir. Araştırma verileri beş günde toplanmıştır.

Araştırma için hazırlanan anket formunun ve ölçeğin anlaşılabilirliğinin ve uygulama süresinin belirlenmesi amacıyla, son sınıfta bulunan 5 öğrenciye ön uygulama yapılmış olup, veri toplama formları üzerinde değişiklik yapılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Ön uygulamada toplanan veriler örneklem dışı bırakılmıştır.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımsız değişkenlerini; öğrencilerin yaş, cinsiyet, çocukluğunun geçtiği yer, algıladıkları sosyo-ekonomik durum, aile tipi, anne-baba eğitim düzeyi, okuduğu bölümü isteyerek seçme durumu ve okuduğu bölümden memnuniyet düzeyi, duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma, duygusal zekânın geliştirilebileceğini düşünme, konuyla ilgili katıldığı ve katılmak istediği eğitim programları durumlarını tanımlayan özellikler oluşturmuştur. Bağımlı değişkenlerini ise öğrencilerin DZDÖ'den aldıkları puan ortalamaları oluşturmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler SPSS (Version 22.0, SPSS Inc., Chicago, IL, USA) paket programı ile yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde verilerin Shapiro Wilk analizine göre normal dağılıma uygunluk göstermediği anlaşılmıştır. Ancak kategorik verilerin değerlendirilmesinde basıklık katsayılarının ± 2 aralığında olması parametrik testlerin uygulanması için, çarpıklık katsayılarının da ± 1 aralığında olması parametrik testler için yeterli olduğundan bu çalışmada ikili karşılaştırma için student t testi, ikiden fazla grubun karşılaştırmasında tek yön varyans analizi kullanılmıştır. İki den fazla grup karşılaştırmasında farklılık tespit edildiği durumlarda farkın kaynağının hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için gruplar arası varyansların homojen dağıldığı durumlarda Bonferonni, varyansların homojen olmadığı durumlarda Games-Howell testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından (23.05.2018/26508421-299-30070) ve Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (21.09.2018/2018-142) onay alınmıştır. Çalışmada veri toplamada kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini yapmış olan araştırmacılardan izin alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, araştırma sonunda elde edilen bilgilerin araştırma raporu dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı, istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları, araştırma raporunda kişisel bilgilerin yer almayacağı ve sır olarak saklanacağı açıklandıktan sonra araştırmaya katılıp katılmama kararı kendilerine bırakılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma bir fakültenin hemşirelik bölümünde yapıldığından sonuçlar genellenemez. Çalışma bulguları katılımcıların beyanına dayanmaktadır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de verilmiş olup, araştırmadaki öğrencilerin yaş ortalamasının $21,48 \pm 0,99$ (en küçük= 20, en büyük= 23) olduğu belirlenmiş ve %65,7'sinin kadın olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %42,9'unun duygusal zekâ ile ilgili kitap okudukları, %84,3'ünün duygusal zekâlarını geliştirebileceklerini düşündükleri, %68,5'inin duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb. katıldıkları ve duygusal zekâ konulu eğitim programına katılma oranlarının %8,6 olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %90,0'ünün duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb. katılmak istedikleri belirlenmiştir

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Tanımlayıcı Özellikleri (n=140)

Özellikler	Öğrenciler	
Yaş	$\bar{X} \pm SS$: 21.48±0.99 (min=20, maks= 23)	
Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	92	65,7
Erkek	48	34,3
Çocukluğunun geçtiği yer		
Köy	32	22,8
İlçe	34	24,3
İl	74	52,9
Algılanan sosyoekonomik durum		
Düşük	6	4,3
Orta	106	75,7
İyi	28	20,0
Aile tipi		
Çekirdek	106	75,7
Geniş	34	24,3
Annenin eğitim düzeyi		
İlköğretim mezunu	118	84,3
Ortaöğretim mezunu	14	10,0
Üniversite ve üzeri mezunu	8	5,7
Babanın eğitim düzeyi		
İlköğretim mezunu	66	47,1
Ortaöğretim mezunu	50	35,7
Üniversite ve üzeri mezunu	24	17,2
Okuduğu bölümü isteyerek seçme		
Evet	70	50,0
Hayır	70	50,0
Okuduğu bölümden memnuniyeti		
Çok memnunun	6	4,3
Memnunum	90	64,3
Memnun değilim	44	31,4

Tablo 2. Öğrencilerin Duygusal Zekâ ile İlgili Özellikleri (n=140)

Görüşler	Sayı	%
Duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma durumu		
Evet	60	42,9
Hayır	80	57,1
Duygusal zekâsını geliştirebileceğini düşünme durumu		
Evet	118	84,3
Hayır	22	15,7
Duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb. katılma durumu		
Evet	96	68,5
Hayır	44	31,5

Görüşler	Sayı	%
<i>Eğitim Konuları*</i>		
Duygusal zekâ	12	8,6
Empati	48	34,2
İletişim	80	57,1
Stres yönetimi	58	41,4
Motivasyon	54	38,5
Kişisel gelişim programı	54	38,5
<i>Duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb. katılmayı isteme durumu</i>		
Evet	126	90,0
Hayır	14	10,0

Not: *Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin DZDÖ'ye göre toplam puan ortalamasının 133,27±16,33 olduğu belirlenmiş olup, normal düzeyde olduğu saptanmıştır. Çalışmadaki öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; ölçeğin duygularının farkında olma alt boyutu puan ortalamasının 27,36±3,90, duygularını kontrol etme alt boyutu puan ortalamasının 26,18±3,71, kendini motive etme alt boyutu puan ortalamasının 26,73±4,22, empati alt boyutu puan ortalamasının 26,70±3,68 ve sosyal beceriler alt boyutu puan ortalamasının 26,31±3,59 olduğu ve normal düzeydeki duygusal zekâyâ sahip oldukları görülmüştür

Tablo 3. Öğrencilerin Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Ölçekten alınabilecek yüksek puan	Ölçekten alınabilecek normal puan	Ölçekten alınabilecek düşük puan	Çalışmadaki öğrencilerin ölçek puan ortalaması $\bar{X} \pm SS(\text{Ortanca})$
Duygusal zekâ değerlendirme ölçeği toplam puan	155 ve üzeri	130-154	129 puan ve altı	133,27±16,33 (122,00)
Duygularının farkında olma	31 ve üzeri	26-30	25 ve altı	27,36±3,90 (25,00)
Duygularını kontrol etme	32 ve üzeri	27-31	26 ve altı	26,18±3,71 (23,00)
Kendini motive etme	31 ve üzeri	27-30	26 ve altı	26,73±4,22 (24,00)
Empati	31 ve üzeri	26-30	25 ve altı	26,70±3,68 (25,00)
Sosyal beceriler	30 ve üzeri	25-29	24 ve altı	26,31±3,59 (25,00)

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre DZDÖ toplam puan ortalamaları Tablo 4'te verilmiş olup, öğrencilerin cinsiyet, çocukluğunun geçtiği yer, algıladıkları sosyo-ekonomik durum, aile tipi, annenin ve babanın eğitim düzeyi, okuduğu bölümü isteyerek seçme ve okuduğu bölümden memnuniyet durumuna göre ölçeğin toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı belirlenmiştir (sırasıyla $p=0,084$; $p=0,376$; $p=0,144$; $p=0,340$; $p=0,268$; $p=0,243$; $p=0,303$ ve $p=0,773$).

Tablo 4. Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları

Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz	
<i>Cinsiyet</i>		t	p
Kız	27,10±3,10	1,749	0,084*
Erkek	25,81±3,45		
<i>Çocukluğunun geçtiği yer</i>		F	p
Köy	26,43±3,59	0,990	0,376**
İlçe	25,89±2,70		
İl	27,09±3,35		
<i>Algılanan sosyoekonomik durum</i>		F	p
Düşük	26,56±3,38	1,985	0,144**
Orta	29,75±2,66		
İyi	26,26±2,62		
<i>Aile tipi</i>		t	p
Çekirdek	26,46±3,31	-0,960	0,340*
Geniş	27,25±3,14		
<i>Annenin eğitim düzeyi</i>		F	p
İlköğretim mezunu	24,48±1,69	1,337	0,268**
Ortaöğretim mezunu	25,76±3,84		
Üniversite ve üstü mezunu	27,05±3,20		
<i>Babanın eğitim düzeyi</i>		F	p
İlköğretim mezunu	26,58±3,09	1,421	0,243**
Ortaöğretim mezunu	25,37±3,27		
Üniversite ve üstü mezunu	26,99±3,12		
<i>Okuduğu bölümü isteyerek seçme durumu</i>		t	p
Evet	27,02±3,23	1,036	0,303*
Hayır	26,29±3,30		
<i>Okuduğu bölümden memnuniyet durumu</i>		F	p
Çok memnunun	27,75±4,59	0,259	0,773**
Memnunum	26,66±3,14		
Memnun değilim	26,48±3,42		

Not. *student-t test; ** Tek-Yönlü Varyans Analizi (OneWay ANOVA)

Tablo 5’de araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma ve duygusal zekâsını geliştirebileceğini düşünme durumuna göre DZDÖ puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu (sırasıyla $p=0,012$ ve $p<0,001$), duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb. katılma ve konuyla ilgili seminer, kurs vb. katılmayı isteme durumuna göre DZDÖ puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olmadığı görülmüştür (sırasıyla $p=0,576$ ve $p=0,055$; Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerinin Duygusal Zekâ ile İlgili Görüşlerine Göre Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamaları

Görüşler	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz	
<i>Duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma durumu</i>		t	p
Evet	138,42±16,78	2,584	0,012*
Hayır	129,42±15,02		
<i>Duygusal zekâsını geliştirebileceğini düşünme durumu</i>			
Evet	136,41±15,41	6,469	<0,001*
Hayır	116,15±9,16		

Görüşler	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz	
<i>Duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb katılma durumu</i>			
Evet	133,96±17,03	0,561	0,576*
Hayır	131,81±14,94		
<i>Duygusal zekâ ile ilgili seminer, kurs vb katılmayı isteme durumu</i>			
Evet	122,75±16,25	1,948	0,055*
Hayır	134,38±16,04		

Not. *student-t test

Tartışma

Duygusal zekâ, bireylerin günlük yaşamlarının ötesinde iş yaşamlarındaki performanslarını ölçebilen, başarılarını artıran ya da azaltan, iş doyumunu etkileyen, yöneticilik niteliklerinin ölçülmesine katkı sağlayan, örgüt içi iletişimi ve etkileşimi geliştiren önemli bir faktör olarak görülmektedir.²³ Özellikle yöneticileri, çalışma arkadaşları ve hastalarıyla sürekli iletişim halinde olması gereken hemşirelerde duygusal zekâ büyük önem taşımaktadır, çünkü hemşirelerin duygusal zekâ becerisi, onların bakım uygulamaları sırasında kurdukları iletişimi, bakım eylemlerini dolayısıyla bakım kalitesini etkilemektedir.²⁴ Ayrıca duygusal zekâ becerisi gelişmiş olan hemşireler, bakım verdikleri bireylerin yalnızca fizyolojik gereksinimlerine değil duygusal gereksinimlerine de duyarlılık göstererek uygun girişimlerde bulunabilmektedirler.²⁵ Bu doğrultuda hemşirelik eğitiminde, bilimsel bilginin yanı sıra duyuşsal alanlara özgü hemşirelik değerleri, bakım davranışları ve bu davranışları sürdürme ve yönlendirmeye rehberlik eden duygusal zekâ becerilerinin doğru öğrenim yöntemleri ve rol modelleri ile desteklenerek kazandırılması büyük önem taşımaktadır.^{17,26}

Hemşirelik öğrencilerinin normal düzeyde duygusal zekâyâ sahip olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi, düşük olduğunu bildiren çalışmalar da yer almaktadır.^{7,20,27} Bu çalışmada duygusal zekâ değerlendirme ölçeği toplam puan ortalamalarının normal düzeyde (133,27±16,33) olduğu görülmüş olup, öğrencilerin ölçeğin "Duygularının Farkında Olma" (27,36±3,90), "Duygularını Kontrol Etme" (26,18±3,71), "Kendini Motive Etme" (26,73±4,22), "Empati" (26,70±3,68) ve "Sosyal Beceriler" (26,31±3,59) alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının da normal düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Yine bu çalışmada en düşük puan ortalamasının "Duygularını Kontrol Etme" alt boyutundan alındığı saptanmıştır. Hemşirelerin hasta bakım sürecinde kendi duygularını kontrol etmesi ve hastaların duygularını anlaması duygusal zekânın temel bileşenleri olduğundan³ hemşirelik müfredat programlarının hemşirelik öğrencilerin duygularını kontrol etme alanını güçlendirmeye yönelik çalışmaların gerekliliğini düşündürmektedir.

Yapılan çalışmalarda^{20,28} duygusal zekâ ve kişisel gelişim konulu kitaplar okuyan hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin daha gelişmiş olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada da hemşirelik bölümü öğrencilerinin duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik kitap okuma durumunun duygusal zekâ düzeylerini olumlu yönde etkilediği; kitap okuyanların ölçek puan ortalamasının (138,42±16,78) okumayanlara (129,42±15,02) göre yüksek olduğu saptanmıştır, bu sonuçlar literatürle^{20,28} benzerlik göstermekle birlikte ve kitap okumanın duygusal zekâyı geliştirmede önemini vurgulamaktadır.

Bir kişinin duygusal zekâsının geliştirilmesi öncelikle kişinin bu gelişime inanması ve istek duyarak çaba göstermesi ile sağlanmaktadır.²⁹ Yapılan çalışmalarda^{30,31} duygusal zekânın geliştirilebilir olduğuna inanan hemşirelerin inanmayanlara göre duygusal zekâ puan ortalamasının yüksek olduğu bildirilmektedir. Çalışmamızda da öğrencilerinin duygusal zekâsının geliştirebileceğini düşünen hemşirelerin, geliştirilebileceğini düşünmeyenlere göre ölçek puan ortalamalarının yüksek olduğu

belirlenmiş olup, gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,001$; Tablo 5) görülmüştür. Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ becerilerini geliştirmek için çaba gösterdiklerini düşündürmektedir.

Sonuç

Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerini ve duygusal zekâ düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada DZDÖ'ye göre hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin normal düzeyde yani "biraz geliştirilmeye" ihtiyacının olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin duygusal zekâ ile ilgili kitap okuma ve duygusal zekânın geliştirilebileceğini düşünme durumunun DZDO puan ortalamalarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitimi veren üniversitelerde hemşireliğin duygusal alanına özgü, bilgi ve becerileri kazandıracak müfredat içeriğinin yapılması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Sertbas K. Research on emotional intelligence of students in the school of physical education and sports in terms of various variables (Sakarya University case). IJAR 2013;5(6):200-206.
2. Goleman D. Duygusal zekâ neden IQ' dan daha önemlidir? İstanbul: Varlık Yayınları, 2006.
3. Duman D, Acaroğlu R. Hemşirelik yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile empati becerileri arasındaki ilişki. FN Hem Derg 2014;22(1):25-32.
4. McQueen ACH. Integrative literatüre reviewsand meta analyses: emotional intelligence in nursing work. JAN 2004;47(1):101-108.
5. Augusto Landa J, Pulido Martos M, Lopez-Zafra E. Emotional intelligence and personality traits as predictors of psychological well-being in Spanish undergraduates. SBP Journal 2010;38(6):783-794.
6. Quoidbach J, Hansenne M. The impact of trait emotional intelligence on nursing team performance and cohesiveness. J Prof Nurs 2009; 25:1,23-29.
7. Kılıç HF, Çağlıyan S, Sucu Dağ G. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. HEAD 2017; 14(4):275-282.
8. Suliman WA. The relationship between learning styles, emotional social intelligence, and academicsuccess of undergraduate nursing students. J Nurs Res 2010; 18(2):136-143.
9. Mahalkar G, George LS, Nayak A. Relationship between emotional intelligence and coping strategies among baccalaureate nursing students: An evaluative study. IJHW2014; 5(11):1291.
10. Ouyang Z, Sang J, Li P, Peng J. Organizational justice and job insecurity as mediators of the effect of emotional intelligence on job satisfaction: A study from China. Pers Individ Differ 2015; 76:147-152.
11. Avşar G, Kaşıkçı M. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeyi. Anadolu Hem Sağ Bil Derg 2010; 13(1):1-6.
12. Kaya H, Keçeci A. Bir hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri. FN Hem Derg 2004; 13(52):20-29.
13. Sevindik F, Uncu F, Dağ DG. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. FÜ Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi 2012; 26(1):21- 26.
14. Akduran F, Çınar N. The relations among the emotional intelligence levels, the ways of coping with stres and the informational literacy of the Health college nursing students. Journal of Human Rhythm 2019; 5(1):1-12.
15. Culha Y, Acaroğlu R. (2019). The relationship amongst student nurses' values, emotional intelligence and individualised care perceptions. Nurs Ethics 2019; 26(7-8): 2373-2383.
16. Beauvais AM, Brady N, O'Shea ER, Griffin MT. Emotional intelligence and nursing performance among nursing students. Nurse Educ Today 2011; 31(4):396-401.
17. Barkhordari M, Rostambeygi P. Emotional intelligence in nursing students. J Adv Med & Prof 2013; 1(12):46-50.
18. Ashghali Farahani M, Arab Ameri Z, Hajibabae F, Hosseini A F, Salehi T. Educational management and emotional intelligence in undergraduate nursing students. Quarterly Journal of Nursing Management 2016; 2(5):35-26.
19. Benson G, Ploeg J, Brown B. A cross-sectionalstudy of emotiona lintelligence in baccalaureate nursing students. Nurse Educ Today 2010; 30(1):49-53.

20. Mahmoud HM, Mousa MAE. Emotional intelligence among baccalaureate students at the faculty of nursing, Alexandria University, Egypt: a crosssectional study. JEP 2013;4(27):49-62.
21. Ergin EF. Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Univ. Sosyal Bil. Enst. 2000; Konya.
22. Kaya H, Keçeci A. Bir hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri. FN Hem Derg 2004; 13(52):20-29.
23. Büyükbayram A, Gürkan A. The Role Of Emotional intelligence in job satisfaction of nurses. J Psy Nurs 2014; 5(1):41-48.
24. Çolak Okumuş D, Uğur E. Hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi. ACU Sağlık Bil Derg 2017; (2):104-109.
25. Karakaş A, Küçüköğlü S. Bir eğitim hastanesinde çalışan hemşirelerin duygusal zekâ düzeyleri. Anadolu Hem Sağ Bil Derg 2011; 14:8-13.
26. Can Ş, Acaroğlu R. Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. FN Hem Derg 2015; 23(1):2147-4923.
27. Tambağ H, Kaykunoğlu M, Gündüz Z, Demir Y. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. HEMAR-G 2014; 11(1):41-46.
28. Cerit E, Gördeles Beser N. Levels of emotional intelligence of nursing students. IJCS 2014;7(3):936-945.
29. Kuzu A, Eker F. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ ve iletişim becerilerinin diğer üniversite öğrencileri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. HEMAR-G 2010;3,14-29.
30. Aslan Ş. Duygusal zekâ ve dönüştürücü. Nobel Yayın Dağıtım: Etkileşimli Liderlik, 2009.
31. Kahraman N, Hiçdurmaz D. Identifying emotional intelligence skills of Turkish clinical nurses According to socio-demographic and Professional variables. J Clin Nurs 2016; 25 (7-8): 1006-15.
32. Freshman B, Rubino L. Emotional intelligence: A core competency for Health care administrators. HCM 2002; 20 (4): 1-9